

Коваленко Вікторія Володимирівна,
д.е.н., професор,
Одеський національний економічний університет

ГАРМОНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ БАНКІВ УКРАЇНИ ЯК ДОМІНУЮЧИХ УЧАСНИКІВ ФІНАНСОВОГО РИНКУ

Сучасні глобалізаційні процеси впливають на інтернаціоналізацію фінансових ринків, що призводить до розвитку двосторонніх та багатосторонніх зав'язків між національними та іноземними регуляторами з метою створення системи міжнародного співробітництва попередження та нейтралізації системних ризиків, регулювання сегментів фінансового ринку та інвестиційної діяльності.

Стабільна діяльність банків України в певній мірі залежить від ефективного функціонування системи регулювання. У порівнянні з усіма учасниками фінансового ринку, банки займають домінуючу нішу на ньому з позиції надання фінансових послуг та їх ролі у піднесенні економічного зростання в державі.

Проблематикою удосконалення системи регулювання банків України на сьогодні є в першу чергу упорядкування інфраструктури фінансового ринку, що викликано не виконанням фінансовими посередниками функції фінансового забезпечення сталого економічного розвитку, недостатньою незалежністю органів регулювання та нагляду, відсутністю інформаційної прозорості, відсутністю стійкого розвитку.

Слід звернути увагу на те, що регулювання діяльності банків здійснюється на засадах міжнародних стандартів, які розповсюджуються і на інших фінансових посередників (табл. 1).

Гармонізація системи регулювання за фінансовими посередниками, зокрема банками, необхідна з наступних причин.

По-перше. Одним з основних елементів «аварійного пакету реформ», - неплатоспроможні банки / фінансові установи, які загрожують макроекономічною дестабілізацією і фіскальними ризиками, панічними настроями вкладників і інвесторів.

Реформування фінансового ринку повинно відбуватися задля відновлення макроекономічної і мікроекономічної стабільності з метою запобігання загострення проблеми бідності в короткостроковій перспективі.

По-друге. Здоровий фінансовий ринок є обов'язковим для відновлення довіри (довіра вкладників і інвесторів) і збільшення внутрішніх заощаджень та міжнародних інвестицій, які є необхідними передумовами для фінансування стійкого зростання (фінансування малого та середнього бізнесу, якість / оновлення технологій і експортне фінансування, інфраструктура) [5, с. 44].

Таблиця 1

Міжнародні стандарти регулювання фінансових ринків

Сфера регулювання	Стандарт	Регулююча організація
Транспарентність у сфері фінансової і грошово-кредитної політики	Кодекс транспарентності при проведенні грошової і фінансової політики	МВФ
Транспарентність у сфері фіскальної політики	Кодекс транспарентності фіскальної політики	МВФ
Розповсюдження інформації	Спеціальний стандарт розповсюдження інформації	МВФ
Банкрутство	Банкрутство і права кредиторів	Світовий банк
Корпоративне управління	Принципи корпоративного управління	ОЕСР
Бухгалтерський облік та фінансова звітність	Міжнародні стандарти фінансової звітності	Рада з міжнародних стандартів фінансової звітності
Аудит	Міжнародні стандарти аудиту	Міжнародна федерація бухгалтерів
Платіжна система і розрахунки	Основоположні принципи функціонування платіжних систем	Комітет з платіжних і розрахункових систем
Цілісність ринку	40 рекомендацій + 9 спеціальних Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмивання грошей	FATF
	Спеціальні рекомендації з запобігання фінансування тероризму	
Банківський нагляд	Основні принципи ефективного банківського регулювання та нагляду	Базельський комітет з банківського нагляду
Регулювання фондового ринку	Цілі та принципи регулювання фондового ринку	Міжнародна організація комісій з цінних паперів
Страховий нагляд	Основні принципи для страхових регуляторів	Міжнародна асоціація регуляторів страхового ринку

Джерело: систематизовано автором за матеріалами [1; 2; 3; 4]

Таким чином, необхідна трансформація системи регулювання за фінансовими посередниками з точки зору інституційного визначення регулюючих органів та запровадження в повному обсязі системи макропруденційного регулювання.

Подальше удосконалення системи регулювання банків України базується на реалізації стратегії макропруденційного регулювання та нагляду. На сьогодні в організаційній структурі Національного банку України створено департамент фінансової стабільності, основними повноваженнями якого є реалізація стратегії макропруденційної політики, а саме:

– аналіз фінансової стабільності, у тому числі аналіз системних ризиків, що загрожують стійкості фінансової системи, розроблення модельного інструментарію та регулярне проведення стрес-тестування фінансового (банківського) сектору;

– розроблення інструментарію макропруденційної політики для запобігання системним кризам і мінімізації негативних наслідків макроекономічних шоків;

– аналітична та адміністративна підтримка діяльності міжвідомчої Ради з фінансової стабільності, Комітету з фінансової стабільності НБУ та координація робіт з питань фінансової стабільності.

Реалізації концепції макропруденційного регулювання повинна проходити в три етапи, а саме:

I етап – формування стратегії концепції: реалізація конкурентних переваг у фінансовому секторі економіки; адаптація банківських систем до кризових процесів у світовій економіці; визначення пріоритетів стратегічних ініціатив розвитку банківських систем; координація норм та рекомендацій між всіма рівнями регулювання банківської діяльності (міжнародному, національному та самого банку);

II етап – визначення чинників, що формують необхідні вимоги до макрорегулювання діяльності банків: макроекономічні умови розвитку банківського сектору економіки; зовнішньоекономічні фактори; соціально-економічна політика держави; структурні зміни у фінансовій сфері; особливості бюджетної і податкової політики; інформаційна прозорість бізнес-процесів банку; рівень розвитку та ступінь лібералізації банківської системи, її залучення у процеси глобалізації;

III етап – визначення ключових показників, які використовуються при оцінці ефективності концепції макроекономічного регулювання: група показників, що застосовуються для звітування перед наглядовими міжнародними організаціями та національними урядовими органами; група показників, що характеризують капітальну стійкість як банківської системи в цілому, так і окремих банків з точки зору належності їх до певної групи; індикатори ринкової позиції банківських установ щодо макроекономічного регулювання та нагляду.

Таким чином, регулювання банків України виступає підґрунтям забезпечення їх фінансово стійкого розвитку, що сприятиме економічному піднесенню в державі. Основні заходи, щодо трансформації системи регулювання банків містяться у наступному.

По-перше. Посилення функції макропруденційного нагляду, метою якого є відстеження системних ризиків. Для цього необхідно побудувати формалізований процес аналізу ризиків банківської системи та прогнозування виникнення системних криз у майбутньому. Запровадження інструментів макропруденційного нагляду, у тому числі – резервування капіталу банків в контрациклічних цілях.

По-друге. Створення комітету фінансової стабільності для управління системними ризиками усієї фінансового ринку та усунення прогалин та розбіжностей в нормативних документах, якими запроваджено основи пруденційного нагляду на фінансовому ринку.

По-третє. Фокус нагляду за окремими банками необхідно змістити з виконання нормативних вимог на превентивне управління ризиком. З цією метою за необхідне покращити функціонування мікропруденційного нагляду в банківському секторі та побудувати потужні системи раннього реагування задля раннього виявлення ризиків.

По-четверте. Подальше запровадження консолідованого нагляду за банками відповідно до найкращої міжнародної практики.

По-п'яте. Оздоровлення фінансового ринку через спрощення процедур реструктуризації / банкрутства підприємств (корпоративних і приватних), створення перехідного банку, перегляд мандатів та управління державними банками.

Список використаних джерел

1. Гарбар Ж.В. Вплив державних регуляторів на розвиток фінансового ринку / Ж.В. Гарбар / Агросвіт. – 2014. – № 8. – С. 30-36.

2. Евстратиенко Н.Н. Интеграция финансового регулирования: мировой опыт / Н.Н. Евстратиенко, А.В. Турбанов / Деньги и кредит. – 2013. – № 10. – С. 8-13.

3. Кульпинський С.В. Регулятивні механізми фінансового ринку в макроекономічній динаміці / С.В. Кульпинський // Фінанси України. – 2009. – № 9. – С. 66-72.

4. Міщенко В. Підвищення ефективності регулювання та нагляду за фінансовим сектором України / В. Міщенко // Вісник Національного банку України. – 2010. – № 8. – С. 4-9.

5. Коваленко В.В. Реформування та стратегічний розвиток фінансової системи України / В.В. Коваленко // Science Rise. – 2015. – № 2/3 (7). – С. 43-46.